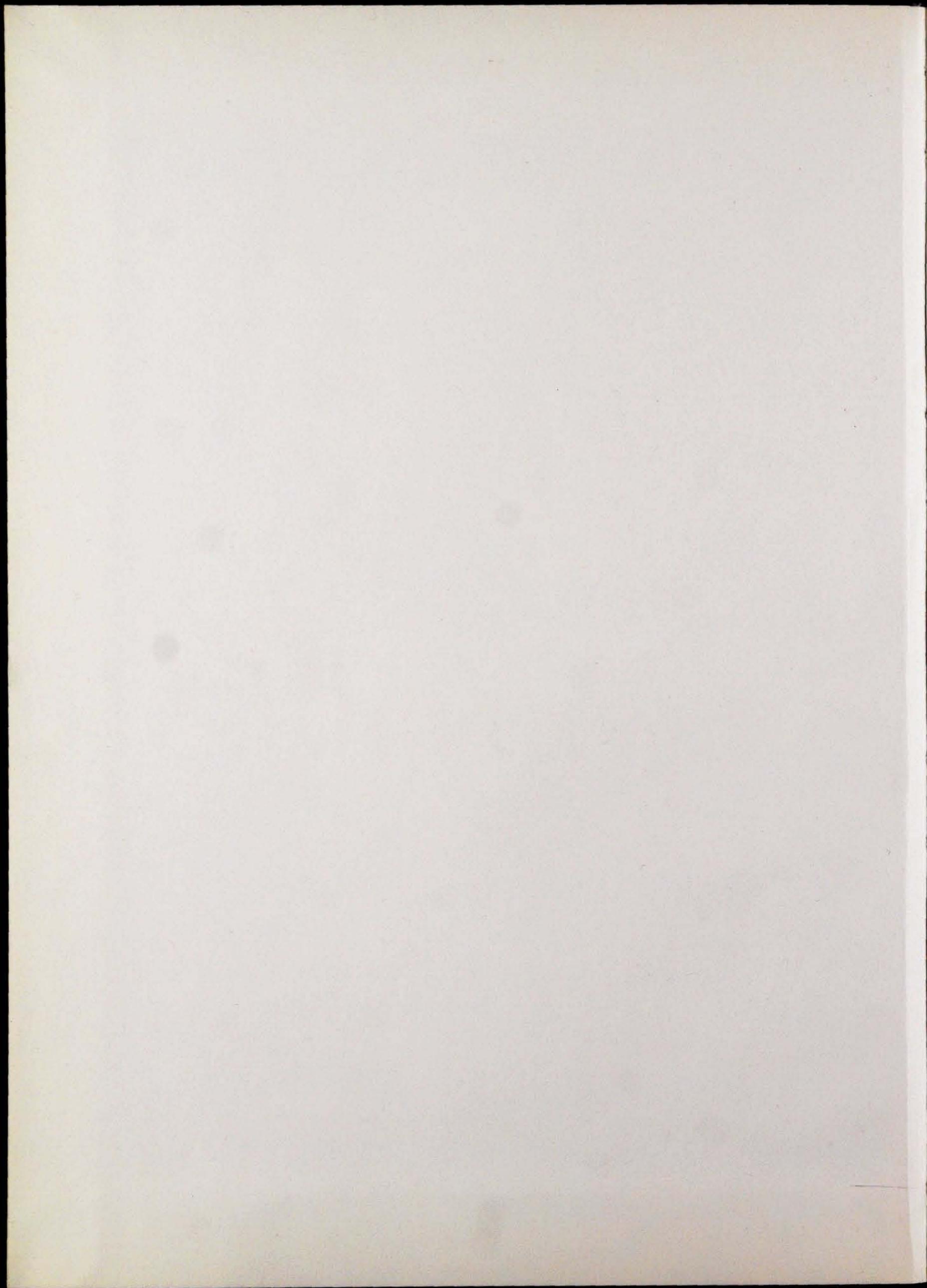

Académie française
de la langue française

L'Acadèmia i la Barcelona
de fa cent anys

L'Acadèmia i la Barcelona
de la cent anys

L'Acadèmia i la Barcelona de fa cent anys

Acadèmia de Ciències Mèdiques
de Catalunya i de Balears

L'Acadèmia i la Barcelona
de la cent anys

Dipòsit legal: B. 1514-1958

Impress a EliteGràfic, Av. del Torrente 3, L'Hospitalet de Llobregat

INDICE

<i>Presentació.</i> —La commemoració del centenari del «Laboratorio»	1
FREDERIC COROMINES I BERET.—L'autoritat de cent anys . . .	3
ANTONI ORIOL I ANGUERA.—La medicina catalana d'ara fa cent anys	6
JOAN TRIADÚ.—La Barcelona literària, entre «la febre d'or» i «l'alegria que passa»	34
IGNASI ARAGÓ I MITJANS.—Els hospitals a Catalunya dins el segle passat	54
ALEXANDRE CIRICI I PELLICER.—Les arts plàstiques a Catalunya al final del segle XIX	86
FELIP CID.—L'assistència domiciliària en l'estructura científica del segle XIX	94
SEBASTIÀ GASCH.—L'espectacle a la Barcelona de fa un segle .	106
JOSEP TERMES.—Catalunya i els seus metges socials en el segle XIX	116
RAMON JORDI I GONZÀLEZ.—Notes sobre la farmàcia barcelonina del segle XIX	122
MANUEL CARRERAS I ROCA.—Fets assenyalats de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya, des de la seva fundació fins a la presidència del doctor Turró	161
JACINT CORBELLA I CORBELLA i JOSEP M. CALBERT I CAMARASA.—L'evolució del pensament mèdic català en el segle XIX . .	183

INDEX

1	The author's name and address
2	1. Introduction
3	2. The first part of the work
4	3. The second part of the work
5	4. The third part of the work
6	5. The fourth part of the work
7	6. The fifth part of the work
8	7. The sixth part of the work
9	8. The seventh part of the work
10	9. The eighth part of the work
11	10. The ninth part of the work
12	11. The tenth part of the work
13	12. The eleventh part of the work
14	13. The twelfth part of the work
15	14. The thirteenth part of the work
16	15. The fourteenth part of the work
17	16. The fifteenth part of the work
18	17. The sixteenth part of the work
19	18. The seventeenth part of the work
20	19. The eighteenth part of the work
21	20. The nineteenth part of the work
22	21. The twentieth part of the work
23	22. The twenty-first part of the work
24	23. The twenty-second part of the work
25	24. The twenty-third part of the work
26	25. The twenty-fourth part of the work
27	26. The twenty-fifth part of the work
28	27. The twenty-sixth part of the work
29	28. The twenty-seventh part of the work
30	29. The twenty-eighth part of the work
31	30. The twenty-ninth part of the work
32	31. The thirtieth part of the work
33	32. The thirty-first part of the work
34	33. The thirty-second part of the work
35	34. The thirty-third part of the work
36	35. The thirty-fourth part of the work
37	36. The thirty-fifth part of the work
38	37. The thirty-sixth part of the work
39	38. The thirty-seventh part of the work
40	39. The thirty-eighth part of the work
41	40. The thirty-ninth part of the work
42	41. The fortieth part of the work
43	42. The forty-first part of the work
44	43. The forty-second part of the work
45	44. The forty-third part of the work
46	45. The forty-fourth part of the work
47	46. The forty-fifth part of the work
48	47. The forty-sixth part of the work
49	48. The forty-seventh part of the work
50	49. The forty-eighth part of the work
51	50. The forty-ninth part of the work
52	51. The fiftieth part of the work
53	52. The fifty-first part of the work
54	53. The fifty-second part of the work
55	54. The fifty-third part of the work
56	55. The fifty-fourth part of the work
57	56. The fifty-fifth part of the work
58	57. The fifty-sixth part of the work
59	58. The fifty-seventh part of the work
60	59. The fifty-eighth part of the work
61	60. The fifty-ninth part of the work
62	61. The sixtieth part of the work
63	62. The sixty-first part of the work
64	63. The sixty-second part of the work
65	64. The sixty-third part of the work
66	65. The sixty-fourth part of the work
67	66. The sixty-fifth part of the work
68	67. The sixty-sixth part of the work
69	68. The sixty-seventh part of the work
70	69. The sixty-eighth part of the work
71	70. The sixty-ninth part of the work
72	71. The seventieth part of the work
73	72. The seventy-first part of the work
74	73. The seventy-second part of the work
75	74. The seventy-third part of the work
76	75. The seventy-fourth part of the work
77	76. The seventy-fifth part of the work
78	77. The seventy-sixth part of the work
79	78. The seventy-seventh part of the work
80	79. The seventy-eighth part of the work
81	80. The seventy-ninth part of the work
82	81. The eightieth part of the work
83	82. The eighty-first part of the work
84	83. The eighty-second part of the work
85	84. The eighty-third part of the work
86	85. The eighty-fourth part of the work
87	86. The eighty-fifth part of the work
88	87. The eighty-sixth part of the work
89	88. The eighty-seventh part of the work
90	89. The eighty-eighth part of the work
91	90. The eighty-ninth part of the work
92	91. The ninetieth part of the work
93	92. The ninety-first part of the work
94	93. The ninety-second part of the work
95	94. The ninety-third part of the work
96	95. The ninety-fourth part of the work
97	96. The ninety-fifth part of the work
98	97. The ninety-sixth part of the work
99	98. The ninety-seventh part of the work
100	99. The ninety-eighth part of the work
101	100. The ninety-ninth part of the work
102	101. The hundredth part of the work

PRESENTACIÓ

La commemoració del centenari del «Laboratorio»

Quan a les darreries de l'any 1970 vaig entrar a formar part de la Junta de Govern de l'Acadèmia, un dels molts projectes que hi havia damunt la taula era el de commemorar dignament el centenari de la fundació del «Laboratorio», germen inicial de la nostra entitat. L'amic Corominas, aleshores Secretari General i ara Vicepresident de l'Acadèmia, ens parlà de la idea d'organitzar un cicle de conferències evocadores de la Barcelona de fa cent anys. A tothom li semblà molt bé el projecte i ràpidament procedírem a demanar la col·laboració de les persones que ens semblaren més indicades per tal de dur a terme aquesta tasca. Ara, en presentar el volum que teniu a les mans, m'adono, encara més, de l'encert del projecte i de l'èxit amb què fou realitzat. La inestimable col·laboració d'un grup de metges i un farmacèutic, dedicats per motius de vegades diferents, a l'estudi de la nostra Medicina del nou-cents, ha permès d'aplegar una sèrie de treballs —els d'Oriol i Anguera, Aragó, Cid, Jordi, Carreras i Roca, Corbella i Corbella i Calbet i Camarasa— que, gosaria dir, constitueixen el retrat de conjunt més acabat del naixement de la Medicina moderna i científica a casa nostra. Però, tal com segurament ja heu vist en donar el primer cop d'ull al contingut, al costat d'aquests historiadors de la Medicina, tinguérem la sort d'escoltar d'altres especialistes que ens dibuixaren magistralment molts dels aspectes paramèdics de la Barcelona de fa un segle. La Barcelona literària hi és considerada per Triadú, en Cirici passa revista a les arts plàstiques, Sebastià Gasch s'ocupa dels espectacles i Josep Termes reconsidera algunes de les figures de la Medicina catalana de l'època des del punt de vista de llur inquietud social. No sabia dir quin dels aspectes resulta més interessant i, en moltes ocasions, més alligonador. Per això resulta per a mi, en aquest cas, una agradabilíssima obligació de donar sincerament les gràcies, en nom de l'Acadèmia, a tots els qui contribuïren a la celebració del centenari d'una manera tan eficaç i tan duradora.

La lectura atenta dels treballs continguts en aquest volum proporciona una visió tan completa de la manera com va venir al món i com es va desenvolupar l'Acadèmia que resultaria perfectament ociosos que jo hi insistís més. Sobre l'estat actual de l'entitat tampoc no caldria insistir-hi massa: en Corominas en les seves sentides paraules introductòries ens recorda una vegada més quin és l'esperit, autènticament democràtic, que presideix la nostra entitat. D'altra banda l'Acadèmia s'enfronta amb problemes que deriven fonamentalment de la situació general del país i que, en certa manera, són la causa del seu creixement accelerat durant els últims anys, promogut en gran mesura per l'afluència d'estudiants. La trista situació de les nostres Universitats que ha conduït, no fa molt, a la suspensió de llurs migrats Estatus d'autonomia, ha fet que, fins a cert punt i tal com passava originàriament al «Laboratorio» els estudiants hi cerquin l'ajut imprescindible per poder treballar profitosament. Això constitueix un problema que cal afrontar treballant activament, amb molta imaginació i amb uns recursos que difícilment estan al nostre abast. Però, precisament aquest repte ens permet de respondre amb optimisme a les preguntes receloses que ens feia l'amic Oriol el dia de la seva conferència inaugural: no hem de témer per l'anquilosament de l'Acadèmia puix el seu futur està a les mans d'aquells que, cada dia més nombrosos, en venen a formar part. El nostre objectiu, mentrestant, és de procurar que no se'n sentin defraudats.

Josep LAPORTE

L'AUTORITAT DE CENT ANYS

FREDERIC COROMINAS I BERET

Autoritat ve d'autor, i autor es sinònim de creador: Qui copia no crea, i per tant no pot parlar amb autoritat perquè no és autor de res.

L'Acadèmia al cap de 100 anys d'existència creu que veritablement pot parlar amb autoritat. L'autoritat que li confereix el fet d'haver nascut espontàniament i no per decret, i d'haver sobreviscut durant un segle, passant per damunt de circumstàncies que han fet desaparèixer molts copiadors.

La pedra de toc d'un país no són les seves lleis, sinó les seves institucions. Les lleis canvien i són expressió d'un poder, absolut o liberal, però amb un criteri que varia segons el legislador. La institució, en canvi, apareix per acomplir una funció, per omplir un buit, per la voluntat del poble i per l'acció d'un grup disposat a portar-la endavant.

Aquestes circumstàncies es donaren fa cent anys a Barcelona i com a resultat nasqué l'Acadèmia, com una resposta a allò que es considerava com una falla de la manera oficial d'ensenyar la medicina.

L'objectiu principal va ésser aquest i així ho entengueren els que la féren néixer.

Esponaneïtat, esperit de servei, heus ací l'origen de la nostra institució, que amb raó s'ha qualificat d'«Institució lliure formada per homes lliures».

Un acte creador, però, no s'acaba en un sol moment. Cal adaptar-se a cada nou problema que es presenta. Per això més endavant, i tal com es reflecteix als estatuts aprovats en els anys trenta, l'Acadèmia no sols s'imposà com a raó d'existir el «cultiu de la ciència mèdica», sinó, també, el servei al país a través d'aquesta ciència. No es tractava a nivell individual, sinó que s'hi feia intervenir una dimensió social, comunitària, ben moderna i que transcendeix la simple formació del metge.

Ara, potser, caldria plantejar-se de nou aquesta dimensió, quelcom oblidada i de la qual els estatuts aprovats després del 39 ni en parlen. L'Acadèmia té prou personalitat, pes específic i instruments de treball per a dir-hi la seva quan es plantegin qüestions d'higiene pública, d'organització sanitària, de sistemes de treball dels metges, del lloc d'aquests metges a la societat, etc. Molts pensen que els col·legis professionals han quedat reduïts a uns tramitadors burocràtics. Potser tenen raó. No estaria dintre de l'esperit de l'Acadèmia de suplir-los en certs aspectes?

Reflexionant sobre els cent anys de vida de la institució, hom se n'adona que un dels secrets de la seva supervivència i de la seva vitalitat, radica no sols en les finalitats que persegueix sinó, també, en la manera com funciona, a la seva mecànica interna, a la manera com és regida.

L'Acadèmia és una autèntica institució democràtica. Constitueix una federació d'Associacions autònomes entre si i cada una d'elles amb una Junta elegida per sufragi entre els membres de la institució. Els càrrecs són, doncs, elegits de sota a dalt, essent desconegut el «sistema digital». És característic que, per evitar possibles maniobres, el reglament estableix que només poden ser elegits els que ja portin un any actuant com a membres numeraris.

Per altra banda, les Juntes Directives de cada Associació es renoven cada any per meitat i de manera tal que cap membre pot ésser reelegit més d'una vegada consecutiva per a un càrrec determinat. D'aquesta manera s'impedeixen immobilismes nefastos i queda facilitada l'entrada a les Juntes de nous elements amb idees i empenta noves.

Els presidents i els secretaris de totes les associacions formen la Junta Consultiva, que al seu torn elegeix la Directiva de tota l'Acadèmia.

Ara bé, el poder legislatiu segueix sempre en mans de tots els membres que formen l'Assemblea, únic organisme que pot canviar els Estatuts i el Reglament o decidir en problemes importants com canvis de local, dissolució de la institució, etc.

Aquest esperit democràtic constitueix, sens dubte, un dels secrets de la seva vitalitat i flexibilitat.

L'altre element important està en el fet que l'Acadèmia no està, ni ha estat mai lligada a cap element oficial de cap mena, quedant sempre independent de qualsevol circumstància política o universitària.

L'única vegada en que hagué una acció conjunta entre un estament polític i l'Acadèmia, fou en el curs de la nostra guerra, en que la Generalitat es féu càrrec del trasllat dels volums de la biblioteca a la Facultat per preservar-los de les bombes que aleshores queien amb

freqüència al barri antic on tenia el seu local l'Acadèmia, i posaven en perill els llibres. Bell exemple d'ajuda unilateral sense supeditació de cap mena.

En els articles que segueixen es mostra com era el país i com era la medicina de fa cent anys, quan la institució va néixer.

Ara, ens ha semblat que no hi seria de més de fer un xic de resum d'allò que és la nostra Acadèmia en el moment actual. I tot perquè cal preguntar-se si en aquests moments, en què compta ja amb més de 4.000 socis, més de mil dels quals són estudiants, no estem en un moment crucial. Un moment ple de possibilitats i d'esplendorosos futurs, però també amb un perill típic: el del triomfalisme, castrador i eixorc.

Esperem que a la balança del futur la primera opció serà la que triomfarà.